

สภาพการผลิตและการตลาดสับปะรดของเกษตรกรภาคใต้ตอนบน

Production and Marketing of Pineapple in Southern region

อุไรวรรณ นาสพัฒน์ พุฒนา รุ่งระวี ชลธิชา เตโซ ไกรสร ตาวงศ์ และสมพร วนะสิทธิ์

กลุ่มวิจัยและวิเคราะห์ทางสถิติงานวิจัยเกษตร

กองแผนงานและวิชาการ

บทคัดย่อ

ในปี 2551 ศึกษาสภาพการผลิตและการตลาดสับปะรดของเกษตรกรในเขตภาคใต้ตอนบน 2 จังหวัดคือ จังหวัดเพชรบุรีและประจวบคีรีขันธ์ สุ่มตัวอย่างเกษตรกรโดยใช้วิธีการสุ่มแบบเจาะจง (Purposive Sampling) โดยคัดเลือกเกษตรกรที่ให้ความร่วมมือดีในการให้ข้อมูล และมีช่วงการเก็บผลผลิตสับปะรดระหว่างปี 2550-2551 ได้จำนวนเกษตรกรทั้งหมด 235 ราย เป็นเกษตรกรที่จังหวัดเพชรบุรี 106 ราย ประจวบคีรีขันธ์ 129 ราย และในจำนวนนี้เป็นเกษตรกรที่ปลูกสับปะรดปลูก (ปีที่ 1) 137 ราย สับปะรดต่อ 1 (ปีที่ 2) 61 ราย สับปะรดต่อ 2 (ปีที่ 3) 37 ราย เก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบสัมภาษณ์ระหว่างเดือน มกราคม – กรกฎาคม 2551 โดยเกษตรกรแต่ละราย เก็บข้อมูลจำนวน 1 แปลงละ 1 ไร่ ผลการศึกษาพบว่าเกษตรกรมีประสบการณ์ในการปลูกสับปะรดโดยเฉลี่ย 16 ปี แหล่งความรู้ที่ได้รับส่วนใหญ่ได้รับจากเพื่อนบ้านหรือญาติมากที่สุดมีร้อยละ 91 รองลงมาคือจากเกษตรกรอำเภอมี ร้อยละ 37 จากการอบรม (จากกรมวิชาการเกษตร เกษตรอำเภอ ฯลฯ) ร้อยละ 16 เกษตรกรปลูกสับปะรดเพื่อส่ง โรงงานบรรจุกระป๋องมีร้อยละ 93 ปลูกเพื่อขายผลสดมีร้อยละ 9 พื้นที่ปลูกโดยเฉลี่ยมี 8.15 ไร่ต่อครัวเรือน ที่ดิน ส่วนใหญ่เป็นที่ดินของตนเองมีร้อยละ 61 รองลงมาคือที่เช่าและผู้อื่นให้ทำฟรี ราคาเช่าที่ดินอยู่ระหว่างไร่ละ 200-600 บาท/ปี เฉลี่ยไร่ละ 383 บาท/ปี การปลูกสับปะรดพบว่าพื้นที่ 1 ไร่ปลูกสับปะรดได้เฉลี่ย 6,079 ต้น การเตรียมดินสำหรับปลูกมีการไถ 1-6 ครั้ง เฉลี่ย 3 ครั้ง พันธุ์ที่ใช้ปลูกส่วนใหญ่เป็นพันธุ์ปัตตาเวียมีร้อยละ 99 เหตุผลที่เลือก ปลูกเพราะตรงตามความต้องการของโรงงานมีร้อยละ 80 อื่นๆ เช่น เหมาะกับสภาพดินฟ้าอากาศมีร้อยละ 15 ราคาดี เพื่อนแนะนำ ด้านทานโรคมีร้อยละ 11 แหล่งที่มาของพันธุ์คือเกษตรกรเก็บพันธุ์ไว้จากแปลงของตนเองมี ร้อยละ 86 ซื้อจากเพื่อนบ้านมีร้อยละ 18 โดยราคาหน่อพันธุ์อยู่ระหว่าง 0.25-1.20 บาท/หน่อ การเตรียมพันธุ์ เกษตรกรมีการชุบหรือฉีดพ่นหน่อพันธุ์ด้วยสารเคมีเพื่อป้องกันเชื้อราก่อนปลูกมีร้อยละ 48 หน่อพันธุ์ที่ใช้ปลูกคือหน่อ ข้างมีร้อยละ 98 และส่วนใหญ่ปลูกเป็นแถวคูมีร้อยละ 96 ด้านการดูแลรักษา เช่น การใส่ปุ๋ย การให้น้ำ การบังค้ำ ดอก การแคะจุกและการคลุมผล พบว่าเกษตรกรมีการใส่ปุ๋ยเคมีทุกครัวเรือน สำหรับสับปะรดปลูกใส่ปุ๋ยเฉลี่ย 3 ครั้งต่อรุ่น เมื่อสับปะรดมีอายุ 3 6 และ 8 เดือนตามลำดับ สูตรปุ๋ยที่ใช้มากที่สุด 3 อันดับแรกคือ 21-0-0 รองลงมา คือ 15-15-15 และ 46-0-0 มีร้อยละ 96 47 และ 37 ตามลำดับ ส่วนสับปะรดต่อใส่ปุ๋ยเฉลี่ย 2 ครั้งต่อรุ่นโดยใส่ หลังตัดแต่งต้นต่อได้ 3 และ 6 เดือน ตามลำดับ สูตรปุ๋ยที่ใช้มากที่สุด 3 อันดับแรกคือ 21-0-0 รองลงมาคือ 46-0-

0 และ 15-15-15 มีร้อยละ 90 44 และ 34 ตามลำดับ วิธีการใส่ปุ๋ยทั้งสับปะรดปลูกและสับปะรดต่อมีวิธีการใส่เหมือนกันคือใส่ปุ๋ยทางดิน และพ่นปุ๋ยทางใบ การให้น้ำพบว่าเกษตรกรมีการให้น้ำเพียงร้อยละ 12 เท่านั้นอีกร้อยละ 82 ไม่มีแหล่งน้ำ การบังคับดอกมีการบังคับดอกทุกครัวเรือนในช่วงสับปะรดอายุเฉลี่ย 8 เดือน โดยบังคับดอกเฉลี่ย 3 ครั้ง/รุ่นในแต่ละครั้งห่างกัน 1-10 วัน เพราะต้องการให้สับปะรดออกดอกสม่ำเสมอและออกดอกพร้อมกัน สารเคมีที่ใช้ส่วนใหญ่ใช้ถ่านแก๊สแคลเซียมคาร์ไบด์หยอดมีร้อยละ 94 รองลงมาคือใช้เอทธิพอนฉีดพ่นมีร้อยละ 14 การแคะจุกหรือหักจุกมีร้อยละ 87 โดยทำหลังบังคับดอกเฉลี่ย 3 เดือน เพราะต้องการให้ผลสับปะรดมีขนาดใหญ่ขึ้น การคลุมผลสับปะรดมีร้อยละ 81 เพื่อป้องกันแดดเผา วัสดุที่ใช้คลุมส่วนใหญ่ใช้กระดาษหนังสือพิมพ์ทำเป็นถุงครอบ การป้องกันกำจัดศัตรูสับปะรด เช่น การกำจัดวัชพืช โรค และแมลง พบว่าเกษตรกรมีการกำจัดวัชพืชเฉลี่ย 2 ครั้งต่อรุ่น โดยส่วนใหญ่ใช้สารเคมีเมื่อสับปะรดมีอายุเฉลี่ย 3 และ 6 เดือนตามลำดับ ส่วนโรคที่พบมีร้อยละ 26 และมีการกำจัดร้อยละ 93 โดยใช้สารเคมี โรคที่พบมากคือ โรคโคนเน่าหรือหน่อเน่า ยอดเน่าหรือต้นเน่า และโรคเหี่ยว มีร้อยละ 32 28 และ 20 ตามลำดับ สำหรับแมลงที่พบมีเพียงร้อยละ 5 เท่านั้นและมีการกำจัดร้อยละ 92 โดยใช้สารเคมี แมลงที่พบมากคือ มดมีร้อยละ 75 รองลงมาคือ เพลี้ยแป้งมีร้อยละ 67 ด้านการจำหน่ายผลผลิตส่วนใหญ่เกษตรกรจำหน่ายสับปะรดให้กับโรงงานมีร้อยละ 46 รองลงมาคือที่จตุรัสหรือแผง และที่แปลงปลูก สับปะรดมีร้อยละ 38 และ 18 ตามลำดับ ซึ่งการจำหน่ายแบ่งเป็น 3 เกรด คือ ลูกใหญ่ ลูกเล็ก และลูกจิว จำหน่ายได้ราคาเฉลี่ย 4.84, 1.68, และ 0.79 บาท/กิโลกรัม ตามลำดับ ด้านผลผลิต รายได้ และต้นทุนการผลิตพบว่า สับปะรดปลูกได้ผลผลิตเฉลี่ย 4.710 ตัน/ไร่ คิดเป็นต้นทุนผันแปรร้อยละ 92 ต้นทุนคงที่ร้อยละ 8 สำหรับต้นทุนผันแปรแบ่งเป็นค่าวัสดุร้อยละ 42 ค่าแรงงานร้อยละ 48 ค่าใช้จ่ายอื่นร้อยละ 10 รายได้จากการผลิต 22,173 บาท/ไร่ และได้กำไร 8,314 บาท/ไร่ สับปะรดต่อ 1 ได้ผลผลิตเฉลี่ย 2.853 ตัน/ไร่ ต้นทุนการผลิต 6,211 บาท/ไร่ คิดเป็นต้นทุนผันแปรร้อยละ 87 ต้นทุนคงที่ร้อยละ 13 สำหรับต้นทุนผันแปรแบ่งเป็นค่าวัสดุร้อยละ 48 ค่าแรงงานร้อยละ 39 ค่าใช้จ่ายอื่นร้อยละ 13 รายได้จากการผลิต 13,345 บาท/ไร่ และได้กำไร 7,134 บาท/ไร่ สับปะรดต่อ 2 ได้ผลผลิตเฉลี่ย 3.414 ตัน/ไร่ ต้นทุนการผลิต 5,764 บาท/ไร่ คิดเป็นค่าวัสดุร้อยละ 47 ค่าแรงงานร้อยละ 37 และค่าใช้จ่ายอื่นร้อยละ 16 รายได้จากการผลิต 15,684 บาท/ไร่ และได้กำไร 9,924 บาท/ไร่ สำหรับปัญหาในการปลูกสับปะรดของเกษตรกรที่พบมีร้อยละ 61 ที่พบมากที่สุดคือสับปะรดราคาถูกมีร้อยละ 55 รองลงมาคือ สับปะรดเป็นโรค เช่น โคนเน่า/ต้นเน่า โรคใบเหี่ยว ต้นเหลือง/ใบเหลือง มีร้อยละ 31 แรงงานที่ใช้ปลูกสับปะรดหายาก มีร้อยละ 24 ปุ๋ยเคมีและสารเคมีราคาแพง มีร้อยละ 18 สัตว์ศัตรูพืชรบกวน เช่น หนู หอยทาก เพลี้ยแป้ง เพลี้ยหอย มด ฯลฯ มีร้อยละ 8

คำหลัก การสำรวจ (Survey) สับปะรด (Pineapple) ต้นทุนการผลิต (Cost and net return)